

Representing and Explaining the knowledge Map of the Resource-Based View from the Eerspective of Entrepreneurial Opportunities

Mahdi Jafarzadeh

Department of corporate Entrepreneurship, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: jafarzadeh.mahdi@ut.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
<p>Article type: Research Article</p> <p>Article history: Received 9 April 2023 Received in revised form 22 May 2023 Accepted 13 August 2023 Published online 21 September 2023</p> <p>Keywords: Entrepreneurial Opportunities, Knowledge Gaps, Knowledge Map, Resource-Based View, Systematic Review.</p>	<p>Objective: From the perspective of strategic entrepreneurship, two areas of Resource-Based View and entrepreneurial opportunities are intertwined in an entrepreneurial business and cannot be imagined separately. The field of opportunity as the "main core of entrepreneurship" has been the subject of various research that has mainly focused on the factors affecting the entrepreneurial process, but methodological and applied researches on the subject of how to provide resources in exploiting entrepreneurial opportunities are very few. The review of the Resource-Based View field shows that entrepreneurial opportunities have not been scrutinized and explored seriously in many studies in this domain. The current research was done with the aim of creating a general and quick view of the content and research streams of the Resource-Based View from the perspective of entrepreneurial opportunities to researchers and helping them in the optimal direction of future research. The review of the research shows that there is no regular and reliable knowledge in the field of Resource-Based View from the point of view of entrepreneurial opportunities and there is no clear and comprehensive picture to understand the depth of the research done in this field. Therefore, the main problem of this research is "representation and compilation of the knowledge map is Resource-Based View from the perspective of entrepreneurial opportunities. The innovation and scientific contribution of this research is the presentation and compilation of the knowledge map from the Resource-Based View from the point of view of entrepreneurial opportunities in addition to determining the existing knowledge and showing the relationship of different sectors with each other in this field, the path of future research is also identified based on the knowledge gap, specify for enthusiastic and interested researchers. As mentioned, the knowledge map is developed with two scientific goals: first, the knowledge map order to more accurately understand what has been done so far in a specific subject area, and second, the knowledge map in order to determine the direction of future research. It is hoped that the present research will be successful in achieving both goals.</p> <p>Method: This research is applied in terms of purpose and based on the collection of documentary information - systematic review. In this research, using a systematic review, among 452 articles reviewed between 1984 and 2022 in reliable foreign databases, after three stages of screening, 46 articles were found suitable for conducting research.</p> <p>Results: Research data were analyzed based on thematic analysis method, in two stages of open coding to find descriptive propositions and axial coding to extract conceptual propositions, and finally 49 effective components were identified for drawing the knowledge map of the research. The four pillars presented in the representation of the knowledge map in this research are: Heterogeneity of resources, Ex post limits to competition, Imperfect resource mobility, and Ex ante limits to competition.</p> <p>Conclusion: In addition to drawing a knowledge map and explaining its components, knowledge gaps and future research streams that can be developed regarding the Resource-Based View from the perspective of entrepreneurial opportunities were determined.</p>

Citation: Jafarzadeh, M. (2023). Representing and Explaining the knowledge Map of the Resource-Based View from the Eerspective of Entrepreneurial Opportunities. *Journal of Entrepreneurship Development*. 16(2), 1-19. DOI: <http://doi.org/10.22059/JED.2023.356640.654161>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: <http://doi.org/10.22059/JED.2023.356640.654161>

بازنمایی و تبیین نقشه دانش دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه

مهدی جعفرزاده گروه سازمانی، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: jafarzadeh.mahdi@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: از منظر کارآفرینی استراتژیک، دو حوزه دیدگاه منبع محور و فرصت‌های کارآفرینانه در یک کسب و کار کارآفرینانه در هم تنیده شده‌اند و نمی‌توان آنها را مجزا قلمداد کرد. حوزه فرصت به عنوان «هسته اصلی کارآفرینی» موضوع پژوهش‌های مختلفی بوده است که عمدتاً بر عوامل موثر بر فرآیند کارآفرینی متمرکز بوده است، اما پژوهش‌های روش‌شناختی و کاربردی در موضوع چگونگی تامین منابع در بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بسیار اندک است. مرور پژوهش‌های دیدگاه منبع محور نشان دهنده این مطلب است که فرصت‌های کارآفرینانه در بسیاری از مطالعات این حوزه مورد موشکافی و کنکاش جدی قرار نگرفته است. پژوهش حاضر با هدف ارائه یک دید کلی و سریع از محتوا و جریان‌های پژوهشی دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه به پژوهشگران، آنها را در هدایت بهینه پژوهش‌های آتی یاری می‌رساند. بررسی پژوهش‌ها نشان می‌دهد در حوزه دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه دانش منسجم و قابل اعتمادی وجود ندارد و تصویر روشن و جامعی برای درک عمق تحقیقات انجام شده در این زمینه وجود ندارد. بنابراین، مسئله اصلی این پژوهش «بازنمایی و تدوین نقشه دانش دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه است. نوآوری و مشارکت علمی این پژوهش، ارائه و تدوین نقشه دانش دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه است که علاوه بر تعیین دانش موجود و نشان دادن ارتباط بخش‌های مختلف با یکدیگر در این زمینه، مسیر تحقیقات آتی را نیز بر اساس تحلیل شکاف دانش شناسایی شده برای پژوهشگران مشتاق و علاقه‌مند مشخص نموده است. همان‌طور که بیان شد نقشه دانش با دو هدف علمی تهیه می‌شود: اول نقشه دانش برای درک دقیق‌تر آنچه تاکنون در یک حوزه موضوعی خاص انجام شده است و دوم نقشه دانش به منظور تعیین جهت پژوهش‌های آینده. امید است پژوهش حاضر در دستیابی به هر دو هدف موفق باشد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱/۲۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۳/۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۲۲ تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۶/۳۰	روش: این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی و بر اساس گردآوری اطلاعات اسنادی - مرور سیستماتیک است. با استفاده از مرور سیستماتیک از میان ۴۵۲ مقاله بررسی شده در بازه سال‌های ۱۹۸۴ لغایت ۲۰۲۲ میلادی در پایگاه‌های معتبر خارجی، پس از سه مرحله غربالگری ۴۶ مقاله برای انجام پژوهش مناسب تشخیص داده شدند.
کلیدواژه‌ها: دیدگاه منبع محور، شکاف‌های دانشی، فرصت‌های کارآفرینانه، مرور سیستماتیک، نقشه دانش.	یافته‌ها: داده‌های پژوهش بر اساس روش تحلیل مضمون، در دو مرحله کدگذاری باز برای یافتن گزاره‌های توصیفی و کدگذاری محوری برای استخراج گزاره‌های مفهومی مورد تحلیل قرار گرفتند و در نهایت ۴۹ مؤلفه موثر برای ترسیم نقشه دانش پژوهش شناسایی گردید. چهار رکن ارائه شده در بازنمایی نقشه دانش در این پژوهش عبارتند از: ناهمگونی منابع، محدودیت‌های بعد از رقابت، تحرک‌ناپذیری کامل منابع و محدودیت‌های قبل از رقابت.
	نتیجه‌گیری: علاوه بر ترسیم نقشه دانش و تبیین مولفه‌های آن، شکاف‌های دانشی و جریان‌های پژوهشی قابل توسعه آتی در خصوص دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه مشخص گردید.

استناد: جعفرزاده، مهدی (۱۴۰۲). بازنمایی و تبیین نقشه دانش دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه. توسعه کارآفرینی، ۱۶(۲)، ۱-۱۹

© نویسندگان.

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران.

DOI: <http://doi.org/10.22059/JED.2023.356640.654161>

مقدمه

دو حوزه دیدگاه منبع محور و فرصت‌های کارآفرینانه، از منظر کارآفرینی استراتژیک به یکدیگر تنیده شده‌اند و نمی‌توان آنها را جدا از هم تصور کرد. به‌زعم پژوهشگران، کارآفرینی استراتژیک بیان می‌کند سازماندهی منابع باید به‌گونه‌ای باشد که به بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه کمک کند و منجر به توسعه مزیت رقابتی بنگاه‌ها گردد (Ireland et al., 2003). همانگونه که فرصت‌های کسب‌وکار در طول زمان تغییر می‌کنند، منابع جدیدی باید به شرکت اضافه و منابعی نیز باید حذف شوند. بنابراین، کارآفرینی استراتژیک یا مدیریت استراتژیک منابع، مستلزم ارزیابی مداوم توان بالقوه منابع مستقل هنگام ترکیب آنها با منابع دیگر در پورتفولیوی شرکت برای ایجاد هم‌افزایی است و باید بر نحوه کسب و مدیریت منابع مورد نظر به منظور دستیابی به مزیت رقابتی توجه شود. به عبارت دیگر، کارآفرینی استراتژیک رویکردی هوشمندانه است که شرکت‌ها با تاکید بر دیدگاه منبع محور برای بهره‌برداری به موقع از فرصت‌های کارآفرینانه استفاده می‌کنند تا مزیت رقابتی پایدار به دست آورند (Ireland & Webb, 2007). دیدگاه منبع محور که در حوزه مدیریت استراتژیک یکی از مطرح‌ترین نظریه‌های ایجاد مزیت رقابتی برای بنگاه‌ها محسوب می‌شود، بر منابع درونی سازمان‌ها تاکید دارد. در این دیدگاه اعتقاد بر آن است که شرکت‌ها به دلیل ناهمگن بودن منابعی که در اختیار دارند، می‌توانند به مزیت رقابتی پایدار دست پیدا کنند. سازمان‌ها از طریق استفاده از استراتژی‌هایی که امکان بهره‌برداری از قوت‌های درونی، پاسخگویی به فرصت‌های محیطی، خنثی نمودن تهدیدات محیطی و اجتناب از ضعف‌های درونی را میسر می‌سازد به مزیت رقابتی پایدار خواهند رسید (Alvarez & Busenitz, 2001). نیل به مزیت رقابتی پایدار در دیدگاه منبع محور که فرآیندهای شناسایی و ارزیابی فرصت‌های کارآفرینانه را برای سازمان‌ها تسهیل می‌نماید، در نهایت با بهره‌برداری موثر از منابع ناهمگون میسر می‌گردد (Mahoney & Pandian, 1992).

مفهوم فرصت را می‌توان یکی از محوری‌ترین مفاهیم حوزه کارآفرینی قلمداد نمود. آنچه تحقیقات حوزه کارآفرینی را از سایر مطالعات در حوزه‌های گوناگون علمی نظیر مدیریت متمایز می‌سازد، توجه و تاکید بر فرصت‌هایی است که کارآفرینان از آنها بهره‌برداری می‌کنند. به عبارت دیگر ظهور فرصت‌ها و بهره‌برداری از آنها موضوع اصلی و جوهره علم کارآفرینی تلقی شده است. در واقع بدون مطالعه ساز و کارها و عوامل موثر در زایش و بالندگی فرصت‌های کارآفرینانه، نمی‌توان به فهم دقیقی از کلیات پدیده کارآفرینی دست یافت (Zivdar, 2020). تاکید بر مفهوم فرصت‌های کارآفرینانه تا آنجا پیش رفته است که بسیاری از پژوهشگران، فرصت را قلب فرآیند کارآفرینی نامیده‌اند (Rastegar & Biranvand, 2019). مقوله فرصت به‌عنوان هسته اصلی کارآفرینی موضوع تحقیقات مختلفی بوده است که عمدتاً بر عوامل مؤثر بر فرآیند کارآفرینی متمرکز بوده‌اند، ولیکن تحقیقات روش‌شناختی با موضوع نحوه تامین منابع در بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه بسیار اندک است (Soltanifar et al., 2019). کسب و کارهای کارآفرینانه با رویکردی فعال در جستجوی فرصت‌های جدید در محیطی ناپایدار هستند و هم‌زمان با محدودیت منابع نیز مواجه‌اند (Mohabattalab & Rezvani, 2018). برخورداری کسب‌وکارهای کارآفرینانه از منابع کلیدی، توانایی کشف، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه را میسر ساخته و رشد و بقای کسب و کارها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. سازمان‌هایی که فرصت‌های کارآفرینانه را جستجو می‌کنند، به‌دنبال آن هستند تا با بهره‌برداری هوشیارانه از منابع درون سازمانی، مزایای رقابتی جدیدی را به‌وجود آورند (Bhawe et al., 2016).

پیشرفت علمی در حوزه‌های گوناگون، مدیون تلاش دانشمندان پیشین است. پژوهشگران در یک حوزه علمی به‌منظور دیدن فراسوهای دانش در حوزه تخصصی خود، معمولاً آثار دانشمندان پیش از خود را مرور می‌کنند؛ به‌عبارت دیگر، پژوهشگران با اتکا به گذشته علم، آینده علمی حوزه تخصصی خود را پیش می‌برند. یکی از راه‌هایی که پژوهشگران را برای رسیدن به اهداف پژوهشی در حوزه تخصصی خود کمک می‌کند، داشتن درک و نمایی کلی از چارچوب علمی حوزه مورد نظر است. در این راستا ترسیم نقشه و ترسیم ساختار علمی آن حوزه، ضروری به نظر می‌رسد (Sohaili et al., 2016). نقشه علم، ابزاری برای ایجاد ترکیبی از طبقه‌بندی و تجسم است که روابط بین علوم مختلف را از دیدگاه‌های مختلف نمایش می‌دهد. به کمک نقشه علم و با ایجاد طبقه‌بندی، خوشه‌ها و گروه‌های قراردادی می‌توان شبکه تحلیل‌های شبکه‌ای در روابط علوم مختلف با یکدیگر انجام داد.

در بحث نقشه علم دو رویکرد مورد توجه است: نخست، نقشه به عنوان آنچه تاکنون در حوزه موضوعی خاص انجام گرفته است و دوم، نقشه به عنوان مسیر تحقیقات آینده (Akbari et al., 2015).

بررسی پژوهش‌ها مبین این موضوع است که دانش منظم و قابل اتکایی در حوزه دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه موجود نیست و تصویری شفاف و جامع برای درک میزان عمق پژوهش‌های انجام شده در این حوزه وجود ندارد، بنابراین مسئله اصلی این پژوهش "بازنمایی و تدوین نقشه دانش دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه" است. همانگونه که اشاره شد نقشه دانش با دو هدف علمی توسعه می‌یابد: نخست، نقشه دانش به منظور فهم دقیق‌تر آنچه تاکنون در حوزه موضوعی خاص صورت پذیرفته است و دوم، نقشه دانش در راستای تعیین مسیر پژوهش‌های آتی. لذا نوآوری و مشارکت علمی در این پژوهش، ارائه و تدوین نقشه دانش دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه است تا علاوه بر تعیین دانش موجود و نشان دادن ارتباط بخش‌های مختلف با یکدیگر در این حوزه، مسیر اجرای پژوهش‌های آینده را نیز بر اساس خلا دانش شناسایی شده برای پژوهشگران مشتاق و علاقه‌مند مشخص نماید.

۲. مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

دیدگاه منبع محور با انتشار مقاله «بریگر ورنفلت» استاد دانشگاه هاروارد در سال ۱۹۸۴ با عنوان "نگاهی مبتنی بر منابع به بنگاه" در مجله مدیریت استراتژیک مطرح گردید. انتشار دو مقاله معتبر از «جی باری» استاد دانشگاه یوتا در سال ۱۹۸۶ و ۱۹۹۱ اهمیت دیدگاه منبع محور را بیشتر از قبل نمایان ساخت. باری (۱۹۹۱) معتقد بود ارزش منابع سازمانی چندان که باید توسط سازمان‌ها جدی گرفته نشده است و سازمان‌ها از این موضوع غفلت کرده‌اند. به زعم باری استراتژی مبتنی بر بازار (۱۹۸۶)، اغلب در مواردی مناسب است که بازار دارای ثبات نسبی باشد، اما در شرایط ابهام و وضعیتی که ثبات کافی وجود ندارد، تمرکز بر منابع داخلی و تدوین استراتژی بر اساس آنها می‌تواند موفق‌تر باشد. (Barney et al., 2011) همچنین انتشار مقالات در ویژه‌نامه مجله مدیریت در سال ۱۹۹۱، موجب جذابیت بیشتر این حوزه گردید. از زمان انتشار این ویژه‌نامه با عنوان "مدل مبتنی بر منابع"، محققان استراتژی به طور گسترده‌ای از اهمیت دارایی‌های ناهمگن سازمانی در دستیابی به مزیت رقابتی پایدار آگاهی داده‌اند (Alvarez & Busenitz, 2001).

دیدگاه منبع محور را یکی از با نفوذترین دیدگاه‌های نظری در علوم سازمانی تلقی نمود. ریشه‌های فکری اولیه این دیدگاه به توسعه نظریه‌های «ریکاردو»، «شومپتر» و «پنروز» مربوط می‌گردد (Grant, 1991). برخلاف نظریه‌پردازان بازار کارآمد که به رانت‌های اقتصادی بلندمدت تاکید دارند، اکثر نظریه‌پردازان دیدگاه منبع محور معتقدند رانت‌های اقتصادی در بازه کوتاه‌مدت، امکان‌پذیری بیشتری دارند. «ریکاردو» در کتاب "اصول اقتصاد سیاسی و مالیات‌ستانی؛ ۱۸۷۱" بیان می‌کند: برخورداری سازمان از منابع با ارزش و کمیاب، رانت یا بهره مالکانه را برای سازمان در پی خواهد داشت. از جمله این منابع می‌توان به مالکیت زمین‌های مرغوب، مزایای مکانی، ثبت اختراعات و کپی رایت اشاره نمود. «شومپتر» در کتاب "نظریه توسعه اقتصادی (۱۹۳۴)" اظهار می‌دارد ریسک‌پذیری و بینش کارآفرینانه در محیط‌های نامشخص و پیچیده، رانت کارآفرینانه را برای کارآفرینان به ارمغان خواهد آورد. وی در کتاب "سرمایه‌داری، سوسیالیسم و دموکراسی؛ ۱۹۵۰" بیان می‌کند رانت کارآفرینانه اساساً به واسطه تخریب خلاقانه‌ای است که از توزیع دانش پدیدار شده است. «ادیت پنروز» در کتاب "نظریه رشد بنگاه‌ها (۱۹۵۹)" بر نقش منابع ناهمگون در فعال کردن رشد سازمانی تاکید کرده است. به زعم وی منابع درونی سازمان جهت‌گیری‌های رشد بنگاه را ایجاد می‌نمایند. وی معتقد بود ناهمگونی منابع و استفاده مناسب از منابع موجود، سازمان را به سوی ایجاد یک رانت معین رهنمون می‌سازد (Mahoney & Pandian, 1992). به نظر می‌رسد دیدگاه منبع محور به مرز بلوغ خود رسیده است. در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان توسعه دیدگاه منبع محور را در سه مرحله زیر طبقه‌بندی نمود (Barney et al., 2011):

- مرحله معرفی: از سال ۱۹۸۴ تا سال ۱۹۹۱ میلادی.
- مرحله رشد: از سال ۱۹۹۲ تا سال ۲۰۰۰ میلادی.

• مرحله بلوغ: از سال ۲۰۰۱ میلادی به بعد.

با وجود گذشت بیش از ۵۰ سال از نظریه "تاثیر منابع ناهمگون بر روی رشد سازمان‌ها" که توسط پنروز (۱۹۵۹) مطرح شده است، محققان بینش اولیه وی را تحت عنوان "دیدگاه منبع محور تکامل یافته" توسعه داده و به‌طور خاص بر منابع استراتژیک تمرکز کرده‌اند. منابع استراتژیک نیز منابعی هستند که ارزشمند و کمیاب باشند و به‌سختی قابل جایگزین یا تقلید باشند. اگرچه دیدگاه منبع محور در حوزه مدیریت استراتژیک پدید آمده است، اما محققان به‌طور روزافزونی از آن برای درک عوامل تعیین کننده عملکرد بهتر سازمان‌ها بهره می‌جویند. دیدگاه منبع محور به‌دنبال پاسخ به این سوال است که چرا برخی از سازمان‌ها از مزیت رقابتی بهره می‌جویند و در نتیجه عملکرد بهتری از سایر شرکت‌ها دارند (Kellermanns et al., 2016).

۳. روش‌شناسی

این پژوهش به‌لحاظ هدف کاربردی و بر اساس گردآوری اطلاعات اسنادی، مرور سیستماتیک یا مرور نظام‌مند است. مرور سیستماتیک و بررسی تراکمی پژوهش‌های علمی نقاط قوت، ضعف و شکاف موجود در پیشینه دانش را آشکار ساخته و فرصتی برای ارائه یک تصویر کلی و بی‌طرف از تلاش‌های پژوهشی صورت گرفته در یک موضوع خاص فراهم می‌آورد. همچنین به پژوهشگران اجازه می‌دهد روابط جدید را کشف و زمینه پژوهش‌های آتی را فراهم کنند (Noori et al., 2021). در راستای اهداف پژوهش، با الهام از گام‌های طراحی شده برای اجرای مرور سیستماتیک توسط لیندسی اومان مراحل پژوهش انجام شد (Uman, 2011).

در این پژوهش با استفاده از مرور سیستماتیک از میان ۴۵۲ مقاله به دست آمده، مقاله‌های مناسب بر اساس معیارهای سه‌گانه عنوان، چکیده و محتوا، مورد ارزیابی قرار گرفتند و در نهایت ۴۶ مقاله برای انجام پژوهش انتخاب شدند. مقاله‌های منتخب به منظور بهره‌مندی از روش تحلیل مضمون دوباره به صورت دقیق مرور، بررسی و تفسیر شدند. به منظور انتخاب مقاله‌های مورد نیاز برای انجام این پژوهش از کلید واژه‌های مرتبط در پایگاه‌های داده اسکوپوس و گوگل اسکالر طی بازه ۱۹۸۴ لغایت ۲۰۲۲ میلادی استفاده گردید.

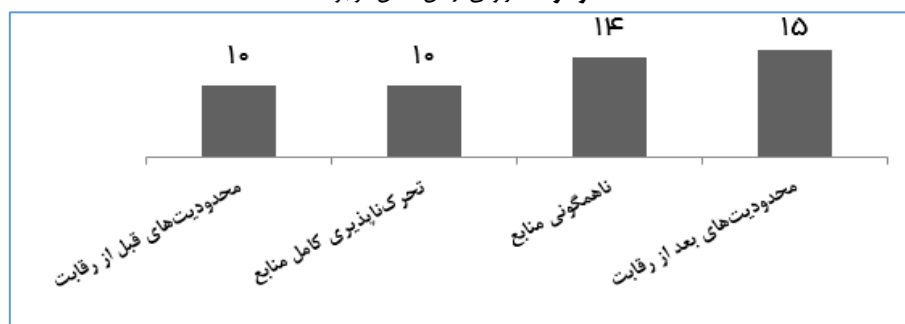
به طور کلی معیارهای ورود و خروج مقالات شامل این موارد می‌باشد: مقاله در بازه زمانی سال‌های ۱۹۸۴ تا ۲۰۲۲ میلادی باشد، مقاله به زبان انگلیسی باشد، مقاله دارای ساختار علمی باشد، مقاله از نوع تحقیقی، مطالعات موردی و یا مروری باشد. جدول ۱ مراحل غربالگری عنوان، چکیده و محتوای مقالات برای انتخاب مقالات منتخب را نشان می‌دهد.

جدول ۱. مراحل غربالگری برای انتخاب مقالات منتخب

مرحله	معیار انتخاب	مقالات	مقالات رد شده
اول	عنوان مقاله	۴۵۲	۲۰۲
دوم	چکیده مقاله	۲۵۰	۱۸۰
سوم	محتوای مقاله	۷۰	۲۴

داده‌های پژوهش بر اساس روش تحلیل مضمون، در دو مرحله کدگذاری باز برای یافتن گزاره‌های توصیفی و کدگذاری محوری برای استخراج گزاره‌های مفهومی مورد تحلیل قرار گرفتند که در نهایت ۴۹ مولفه موثر برای نقشه دانش پژوهش شناسایی گردید. نمودار ۱ فراوانی ۴۹ مولفه موثر در بازنمایی نقشه دانش پژوهش را نشان می‌دهد.

نمودار ۱. فراوانی ارکان دانش موجود

جدول ۲. مضامین کلیدی مقالات منتخب

ردیف	بژوهشگران	سال	مضامین کلیدی
1	Ambinari & Kholid	2022	نقش سه عامل موثر ریسک‌پذیری، شبکه‌سازی و استفاده از فناوری به عنوان منابع داخلی سازمان در کسب مزیت رقابتی
2	Gibson et al	2021	توسعه ذهنیت مدیران برای کسب منابع جدید از جامعه برای ایجاد مزیت رقابتی
3	Otola et al	2020	تاثیر سازوکارهای متمایز انتخاب منابع و ایجاد توانایی در توسعه قابلیت‌های سازمانی
4	Saranga et al	2018	توجه به پیکربندی منابع (تعامل منابع با همدیگر یا ترکیب منابع) به عنوان زیربنای قابلیت کسب مزیت رقابتی پایدار
5	Kuo et al	2017	به کارگیری قابلیت‌های پویا برای به دست آوردن، جمع‌آوری، ادغام و ترکیب مجدد منابع جهت ایجاد ارزش جدید
6	Kellermanns et al	2016	استفاده متفاوت از منابع توسط کسب و کارهای کارآفرینانه به منظور ایجاد مزیت رقابتی
7	Bhawe et al	2016	ضرورت تجمیع و جستجوی منابع در کسب و کارهای کارآفرینانه
8	Wood & McKelvie	2015	اهمیت ارزیابی فرصت‌های کارآفرینانه بر اساس پویایی‌های شناختی
9	Wood & Williams	2014	نقش فرایندهای شناختی در ارزیابی فرصت‌های کارآفرینانه
10	Foss et al	2013	نقش منابع دانش بیرونی و سازماندهی در فرآیند بهره‌برداری از فرصت
11	Lavie	2012	فرآیند تجمیع و توسعه منابع
12	Hitt et al	2011	ایجاد مزیت رقابتی از طریق کارآفرینی استراتژیک به منظور خلق بازارهای جدید
13	Kraaijenbrink et al	2010	نقش حلقه‌های یادگیری تک حلقه‌ای و دو حلقه‌ای در بهره‌برداری از منابع
14	Foss et al	2008	نقش کنش خلاقانه جمعی در خلق و ترکیب منابع
15	Pacheco et al	2008	نحوه تجمیع و ترکیب منابع
16	Klein	2008	سازماندهی منابع در فرآیند کارآفرینی
17	Ozgen & Baron	2007	روش‌های مختلف در تشخیص فرصت و نقش اطلاعات و فرآیندهای شناختی در آن
18	Kor et al	2007	ذهنیت کارآفرینان در ایجاد فرصت‌های کارآفرینانه
19	Zott & Huy	2007	نقش ویژگی‌های مدیریتی کارآفرینان در فرآیند اکتساب منابع
20	Seppanen & Makinen	2007	نحوه طبقه‌بندی، تخصیص و تجمیع منابع
21	Baker & Nelson	2005	بهره‌برداری از منابع علیرغم محدودیت‌های سازمان (بریکولاژ)
22	Foss & Foss	2005	تخصیص و ایجاد ارزش از طریق کاهش هزینه‌های مبادله
23	Baron	2004	نقش خودکارآمدی کارآفرینان در مواجهه با منابع

ردیف	پژوهشگران	سال	مضامین کلیدی
24	Ireland et al	2003	شناسایی منابع مورد نیاز برای بهره‌برداری از فرصت‌های رشد جهت ایجاد و حفظ مزیت رقابتی از طریق کارآفرینی استراتژیک
25	Peteraf & Barney	2003	تاثیر منابع ناهمگن در کارایی منابع
26	Keh et al	2002	ضرورت ارزیابی فرصت تحت شرایط ریسک
27	Priem & Butler	2001	به کارگیری استراتژی تنوع به عنوان شایستگی محوری در توسعه محصولات و بازارهای جدید
28	Lichtenstein & Brush	2001	چگونگی به دست آوردن منابع ضروری برای بنگاه‌های کارآفرین
29	Alvareza & Busenitz	2001	نقش کارآفرین در تشخیص فرصت، سازماندهی منابع، ایجاد کسب و کار و ارائه خروجی‌های ناهمگون ارزشمند به بازار
30	Shane	2000	کارآفرینی به واسطه عدم تخصیص بهینه منابع
31	Teece et al	1997	قابلیت‌های پویا با تاکید بر تغییرات محیطی
32	Oliver	1997	تاثیر عوامل نهادی بر روی تصمیم‌های سازمان در خصوص انتخاب منابع مد نظر
33	Grant	1996	دانش به عنوان یک منبع با ارزش
34	Amit & Schoemaker	1993	مشخص کردن دارایی‌های استراتژیک از طریق به کارگیری منابع و قابلیت‌های سازمانی
35	Peteraf	1993	شرایط به وجودآورنده مزیت رقابتی
36	Kogut & Zander	1992	قابلیت‌های مرکب با تاکید بر اهمیت دانش
37	Mahoney & Pandian	1992	تبیین انواع رانت‌های انحصاری، ریکاردویی و شومپتری
38	Grant	1991	بهره‌برداری از منابع سازمان برای استفاده از فرصت‌های محیطی
39	Conner	1991	شایستگی‌های سازمان بر اساس ترکیب سرمایه‌های انسانی، فیزیکی و اعتباری
40	Fiol	1991	باورها و رفتارها به عنوان هسته مرکزی فرآیند شناختی در کسب مزیت رقابتی پایدار
41	Castanias & Helfat	1991	توسعه مزیت رقابتی پایدار بر اساس مهارت‌های مدیریتی
42	Harrison et al	1991	دستیابی به هم‌افزایی منابع با به کارگیری استراتژی اکتساب
43	Barney	1991	مشخص کردن ویژگی‌های منابع جهت مزیت رقابتی
44	Dierickx & Cool	1989	دسترسی به منابع و کنترل منابع کلیدی
45	Barney	1986 b	فرهنگ سازمانی به عنوان مزیت رقابتی
46	Wernerfelt	1984	به کارگیری استراتژی‌های ادغام و اکتساب در دستیابی به منابع

۴. یافته‌ها

۴-۱ بازنمایی نقشه دانش

نقشه دانش با ارائه یک تصویر، چشم‌اندازی ترسیم می‌کند تا بهترین حوزه‌های دانشی مشخص شده و به‌طور همزمان مسیرهای بین آنها نمایش یابد (Zahedi et al., 2020). از آنجایی که دیدگاه منبع محور را باید سنگ‌بنای اصلی دستیابی به مزیت رقابتی برای کسب‌وکارها با تاکید بر منابع درونی به منظور بهره‌برداری حداکثری از فرصت‌های کارآفرینانه تلقی کرد و آن را عاملی اصلی تمایز یک شرکت با شرکت‌های رقیب فرض نمود، لذا برای دسته‌بندی علمی و استناد به پژوهش‌های انجام شده در دیدگاه منبع محور و بازنمایی و تبیین نقشه دانش آن از منظر فرصت‌های کارآفرینانه می‌توان چهار رکن مختلف را به شرح زیر مد نظر قرار داد (Peteraf, 1993):

(۱) ناهمگونی منابع؛ از منظر ناهمگونی منابع، سازمان با دارا بودن منابع ناهمگون توانایی به دست آوردن انواع رانت یا بهره‌ها را خواهد داشت.

- ۲) محدودیت‌های بعد از رقابت؛ از منظر محدودیت‌های بعد از رقابت، سازمان به دنبال حفظ و تثبیت رانت‌های به دست آورده خود خواهد بود.
- ۳) تحرک‌ناپذیری کامل منابع؛ از منظر تحرک‌ناپذیری کامل منابع، سازمان به دنبال آن است که رانت‌های به دست آمده در سازمان باقی بمانند.
- ۴) محدودیت‌های قبل از رقابت؛ از منظر محدودیت‌های قبل از رقابت، سازمان به دنبال آن است تا رانت‌ها به واسطه هزینه‌ها از دست نروند.

شکل ۱ نقشه دانش پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱. نقشه دانش پژوهش

۲-۴ تبیین اجزا تشکیل دهنده نقشه دانش

در ادامه چهار رکن نقشه دانش بر اساس مرور مقاله‌های حوزه دیدگاه منبع محور به شرح ذیل تبیین شده‌اند:

۱-۲-۴ ناهمگونی منابع

ناهمگونی یک ویژگی مشترک در هر دو تئوری منبع محور و تئوری کارآفرینی است، هرچند منطق تئوری منبع محور تمایل به تمرکز بر روی ناهمگونی منابع، ولی تئوری کارآفرینی تمایل به تمرکز بر روی ناهمگونی باورها در مورد ارزش منابع دارد. کارهای اولیه در تئوری منبع محور نشان می‌دهند که کارآفرینی بخش پیچیده‌ای از چارچوب منبع محور است. در واقع مجموعه منحصر به فردی از منابع سازمان که شرکت را از شرکت‌های رقیب متمایز ساخته و به طور بالقوه ارزشمند هستند، می‌توانند مزیت رقابتی شرکت را به وجود آورند. از زمان انتشار ویژه نامه مجله مدیریت در خصوص مدل مبتنی بر منابع در سال ۱۹۹۱، محققان استراتژی به طور گسترده‌ای از اهمیت دارایی‌های ناهمگن شرکت (نسبت به شرکت‌های رقیب) در دستیابی به مزیت

رقابتی پایدار آگاهی داده‌اند (Alvarez & Busenitz, 2001). چهار مشخصه مهم برای منابعی که می‌توانند به‌عنوان مزیت رقابتی در سازمان عمل کنند، عبارتند از: ۱. ارزشمندی: منابع ارزشمند، منابعی هستند که بتوان از آنها در جهت بهره برداری از فرصت‌ها و خنثی نمودن تهدیدهای محیطی استفاده کرد؛ ۲. کمیابی: منابع باید در میان سازمان‌های فعلی و رقبای بالقوه کمیاب باشند؛ ۳. تقلید ناپذیری کامل: منابع باید به صورت کامل قابل تقلید نباشند؛ ۴. پایداری: از لحاظ استراتژیک نباید جانشین‌های یکسانی برای این منابع وجود داشته باشد (Barney, 1991). سه نوع منبع را می‌توان در منظر ناهمگونی منابع در نظر گرفت که عبارتند از: منابع فیزیکی، منابع انسانی و منابع سازمانی. از ناهمگونی منابع فیزیکی می‌توان به ساختمان، زمین، اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات اشاره نمود. از ناهمگونی منابع انسانی می‌توان مهارت‌های کارکنان، دانش کارکنان، مهارت‌های مدیریتی، مدل‌های ذهنی مدیران، باورها و تجربیات مدیران نام برد. از ناهمگونی منابع سازمانی می‌توان به برند، فناوری، طراحی، تامین، تولید، توزیع و خدمات، قراردادهای تجاری، فرآیندهای سازمانی، ثبت اختراع، مجوزها و مالکیت فکری اشاره نمود (Conner, 1991). عوامل نهادی بر روی تصمیم‌های سازمان در انتخاب منابع مورد نیازش تاثیر می‌گذارند، به‌نحوی که این عوامل در کسب مزیت رقابتی پایدار برای سازمان نقش مهمی ایفاء می‌نمایند (Oliver, 1997).

۲-۲-۴ محدودیت‌های بعد از رقابت

اگرچه دیدگاه منبع محور در حوزه مدیریت استراتژیک پدید آمده است، اما محققان کارآفرینی به طور فزاینده‌ای از آن برای درک عوامل تعیین کننده عملکرد کارآفرینانه بهره جسته‌اند. با وجود برخی شباهت‌های مهم بین کارآفرینی و مدیریت استراتژیک، تفاوت‌های مهمی نیز میان این دو حوزه وجود دارد و این پرسش مطرح است که دیدگاه منبع محور تا چه حد و چگونه می‌تواند با کارآفرینی سازگار شود. یکی از تفاوت‌های مهم این است که محققان کارآفرینی، کسب و کارهای جوان‌تر و کوچک‌تر در مرحله دستیابی به رشد را مورد مطالعه قرار می‌دهند، در حالی که محققان مدیریت استراتژیک سازمان‌های بزرگتر و رشدیافته را مورد بررسی قرار می‌دهند. در واقع در دیدگاه منبع محور به دنبال پاسخ به این سوال هستیم که چرا برخی از سازمان‌ها از مزیت رقابتی لذت برده و در نتیجه عملکرد بهتری از سایر شرکت‌ها دارند (Kellermanns et al., 2016). سازمان‌ها برای دستیابی به منابع مدنظر خود می‌توانند استراتژی‌های ادغام و اکتساب را به کار گیرند (Wernerfelt, 1984).

سازمان‌ها برای دستیابی به هم‌افزایی منابع می‌توانند از استراتژی اکتساب استفاده نمایند. سازمان‌ها از این طریق به دنبال دو نوع منبع استراتژیک برای خود هستند که عبارتند از: عملیات بهبود یافته و انتقال مهارت. دستیابی به صرفه‌های ناشی از افزایش و تنوع تولید می‌تواند مزیت رقابتی برای سازمان‌ها به ارمغان داشته و برای آنها ارزش اقتصادی خلق نماید (Harrison et al., 1991). کارآفرینی زمانی رخ می‌دهد که فرد نسبت به عدم تخصیص منابع توسط دیگران هوشیار بوده و بتواند با حدس بخردانه منابع بهینه را شناسایی نموده و با ترکیب آنها فرصت جدیدی را کشف کرده و سود کارآفرینانه‌ای را نصیب خود سازد (Shane, 2000). سازمان‌ها از طریق کارآفرینی استراتژیک یا تلفیق تفکرهای کارآفرینی و استراتژیک، فرصت‌های کارآفرینانه را از منابع استراتژیک جستجو کرده تا بتوانند شرایط رقابتی مطلوبی را با خلق بازارهای جدید مهیا سازند (Hitt et al., 2001).

در حقیقت کارآفرینان توانمندی‌های فردی ویژه‌ای دارند که تشخیص فرصت‌های جدید را تسهیل کرده و منابع لازم برای شروع کسب و کار را فراهم می‌سازد. آنها با تمرکز بر منابع، فرصت‌ها را تشخیص داده و با سازماندهی منابع به ایجاد کسب و کار می‌پردازند و می‌توانند خروجی‌های ناهمگون ارزشمندی را به بازار ارائه دهند (Alvarez & Busenitz, 2001). سازمان‌ها می‌توانند از طریق بهره‌برداری از فرصت‌های تشخیص داده شده برای ایجاد و حفظ مزیت رقابتی و در نهایت رشد خود و خلق رفاه برای جامعه پردازند. ذهنیت‌گرایی در بسیاری از جهات به طور قابل ملاحظه‌ای توجه ما را به اهمیت شناخت منابع و ویژگی‌های آنها در رشد سازمان معطوف می‌کند. از این منظر کارآفرین می‌تواند اطلاعات را از محیط دریافت کرده و با توجه به ذهنیت خود آنها را تفسیر کند (دانش) و سپس با توجه به انتظاراتش نسبت به آینده، ترکیبی جدید از منابع را در ذهنش طراحی و ایده فرصت را شکل دهد، لذا ذهنیت‌گرایی انتظارات می‌تواند به عنوان مقوله اصلی دیدگاه منبع محور محسوب گردد. می‌توان ذهنیت‌گرایی دانش و انتظارات را به جای تصمیم‌گیرندگان انفرادی بیشتر مربوط به گروه‌های مدیریتی دانسته و پایه‌های یک نظریه ذهنی

جمعی را بنا نهاد (Ireland et al., 2003). کارآفرینی را می‌توان یک کنش جمعی خلاق تصور نمود که در آن مدل‌های ذهنی مدیریتی ناهمگن توانایی خلق و ترکیب منابع برای ارائه یک خروجی جمعی را دارا می‌باشند به نحوی که خروجی جمعی نسبت به خروجی فردی از برتری برخوردار است (Foss et al., 2008). برخورداری کسب‌وکارهای کارآفرینانه از منابع کلیدی توانایی کشف، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه را میسر ساخته و رشد و بقای آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Bhawe et al., 2016).

۳-۲-۴ تحرک‌ناپذیری کامل منابع

دو فرض اساسی مزیت رقابتی در دیدگاه منبع محور عبارتند از: اول اینکه شرکت‌های درون یک صنعت می‌توانند منابع استراتژیکی ناهمگونی داشته باشند، دوم اینکه منابع نمی‌توانند تحرک‌پذیری کاملی بین سازمان‌ها داشته باشند. سازمان‌ها تنها زمانی می‌توانند به مزیت رقابتی پایدار دست پیدا کنند که منابع ناهمگن بوده و تا اندازه‌ای تحرک‌ناپذیر باشند. زمانی که سازمان‌ها انتظارات متفاوتی در مورد ارزش آینده یک منبع استراتژیک دارند، بازار عوامل استراتژیک در رقابتی ناکامل خواهند بود (Barney, 1986 a). منابع سازمان باید درون خود سازمان طراحی، تولید و توسعه یابند. منابع باید برخاسته از مهارت‌ها و تجربیات آموخته شده سازمانی باشند و رشد آنها بر مبنای سطح یادگیری، سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های پیشین باشد. منابع باید دارای ثبات بوده و پایدار باشند و با سازمان به محکمی گره خورده باشند (Dierickx & Cool, 1989).

کارآفرینی مجموعه‌ای از منابع و ترکیب و استقرار آنها به منظور خلق ترکیب جدیدی از سازمان‌ها و صنایع است. می‌توان اذعان نمود کارآفرینان توانمندی‌های فردی ویژه‌ای دارند که تشخیص فرصت‌های جدید را تسهیل کرده و منابع لازم برای شروع کسب و کار را فراهم می‌سازد. کارآفرینان با تمرکز بر منابع، فرصت‌ها را تشخیص داده و با سازماندهی منابع به ایجاد کسب و کار می‌پردازند و می‌توانند خروجی‌های ناهمگون ارزشمندی را به بازار ارائه دهند (Alvarez & Busenitz, 2001). سازمان‌ها از طریق کارآفرینی استراتژیک می‌توانند به جستجو و شناسایی منابع مورد نیازشان اقدام نمایند. ذهنیت کارآفرینانه از یک سو و فرهنگ و رهبری کارآفرینانه از سوی دیگر زمینه‌ساز بروز مدیریت استراتژیک منابع می‌شوند. سازمان در ادامه با بهره‌گیری از رویکردهای خلاقانه و نوآورانه با نگرش کارآفرینی در ابتدا یک مزیت رقابتی برای خود ایجاد نموده و این امر در نهایت منجر به خلق رفاه اجتماعی خواهد شد (Ireland et al., 2003). خودکارآمدی کارآفرینانه به معنای توانمندی‌های ذهنی و ادراک میزان ریسک تصمیمات توسط کارآفرینان است که موجب تشخیص فرصت‌های کارآفرینی خواهد شد (Baron, 2004). ذهنیت‌گرایی کارآفرینان در بسیاری از جهات به طور قابل ملاحظه‌ای در شناسایی منابع و ویژگی‌های آن در رشد کسب و کارها نقش دارد. از این منظر، کارآفرین اطلاعات را از محیط دریافت کرده و با توجه به ذهنیت خود آنها را تفسیر نموده و سپس با توجه به انتظاراتش نسبت به آینده، ترکیبی جدید از منابع را در ذهنش طراحی و ایده فرصت را شکل می‌دهد (Foss et al., 2008).

۴-۲-۴ محدودیت‌های قبل از رقابت

سازمان‌ها با تعیین نمایه‌های منابع باید فعالیت‌های بهینه محصول - بازار خود را مشخص سازند (Wernerfelt, 1984). دانش به‌عنوان یک منبع مهم برای سازمان، نتیجه یادگیری داخلی و خارجی سازمان در محیط‌های رقابتی است که می‌تواند به فرصت‌های فناورانه و نهایتاً به فرصت‌های بازار تبدیل شود (Kogut & Zander, 1992). انتقال دارایی‌های سازمان به دلیل هزینه‌های مبادله و هزینه‌های انتقال مربوطه دشوار است و آن را باید به‌عنوان یک دانش ضمنی تلقی نمود (Teece et al., 1997). سازمان‌ها از طریق کاهش هزینه‌های مبادله خود می‌توانند منابع‌شان را حفظ نموده و حقوق مالکیت اقتصادی برای خود خلق نمایند. این حقوق مالکیت در نهایت منجر به کسب مزیت رقابتی می‌گردد (Foss & Foss, 2005). سازمان‌ها با ارزشمند کردن منابعی که ارزش ندارند و یا ارزش اندکی دارند می‌توانند به ایجاد منابع برای خود از هیچ (بریکولاژ) بپردازند. سازمان به عنوان یک سیستم باز می‌تواند با تعامل محیطی بر محدودیت‌های کمیابی منابع غلبه نماید (Baker & Nelson, 2005). کسب و

کارهایی که قبل از به کارگیری منابع دست به جستجوی منابع می‌زنند عملکرد بهتری از کسب‌وکارهایی که منابع را قبل از جستجوی به دست می‌آورند، خواهند داشت. اولویت‌بندی حصول منابع در فرآیند ترکیب منابع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و حتی می‌تواند رشد و بقای کسب و کارهای کارآفرینانه را تحت تاثیر خود قرار دهد. در واقع جستجوی منابع (از جمله استخدام کارکنان، خرید تجهیزات و سرمایه‌گذاری بر روی زیر ساخت‌ها) قبل از به کارگیری منابع موفقیت کسب‌وکارهای کارآفرینانه را تضمین خواهد کرد (Bhawe et al., 2016).

۳-۴ تحلیل شکاف دانش

به‌طور کلی بر اساس نقشه دانش پژوهش، چهار رکن ناهمگونی منابع، محدودیت‌های بعد از رقابت، تحرک‌ناپذیری کامل منابع و محدودیت‌های قبل از رقابت، چهارچوب دیدگاه منبع محور را به‌خوبی نمایان می‌سازد. از طرفی بررسی بنیان‌های نظری دیدگاه منبع محور نشان می‌دهد ریشه‌های فکری این دیدگاه ادامه نظریه رانت مالکانه دیوید ریکاردو، نظریه رانت کارآفرینانه شومپیتر و نظریه رشد بنگاه پرنوز می‌باشد. ریکاردو (۱۸۷۱) معتقد بود برخورداری سازمان از منابع ناهمگون با ویژگی‌های ارزشمندی و کمیابی (رکن اول)، رانت یا بهره مالکانه (رکن دوم) را برای سازمان در پی خواهد داشت. شومپیتر (۱۹۳۴) بر این باور بود که ریسک‌پذیری و بینش کارآفرینانه در محیط‌های نامشخص و پیچیده (رکن اول)، رانت یا بهره کارآفرینانه (رکن دوم) را برای کارآفرینان به ارمغان خواهد آورد. پرنوز (۱۹۵۹) بر نقش منابع ناهمگون (رکن اول) در فعال کردن رشد بنگاه (رکن سوم) تاکید داشت. به‌زعم وی منابع درونی سازمان جهت‌گیری‌های رشد بنگاه را ایجاد می‌نمایند. وی معتقد بود ناهمگونی منابع (رکن اول) و استفاده مناسب از منابع موجود (رکن چهارم) سازمان را به سوی ایجاد یک رانت یا بهره معین (رکن دوم) رهنمون می‌سازد.

جدول ۳. ارتباط بنیان‌های نظری پژوهش با ارکان دانش موجود

نظریه / رکن دانش موجود	ناهمگونی منابع	محدودیت‌های بعد از رقابت	تحرک‌ناپذیری کامل منابع	محدودیت‌های قبل از رقابت
رانت مالکانه؛ ریکاردو (۱۸۷۱)	√	√		
رانت کارآفرینانه؛ شومپیتر (۱۹۳۴)	√	√		
رشد بنگاه؛ پرنوز (۱۹۵۹)	√	√	√	√

جدول ۴. ارتباط مبانی فلسفی پژوهش با ارکان دانش موجود

نظریه / رکن دانش موجود	ناهمگونی منابع	محدودیت‌های بعد از رقابت	تحرک‌ناپذیری کامل منابع	محدودیت‌های قبل از رقابت
هستی‌شناسی (پارادایم تفسیری)	جستجوی منابع	تفسیر ذهنی اطلاعات	طراحی ذهنی منابع	دریافت اطلاعات
معرفت‌شناسی	ذهنیت‌گرایی دانش	ذهنیت‌گرایی دانش	ذهنیت‌گرایی انتظارات	ذهنیت‌گرایی دانش

شکاف‌های نظری قابل ارائه بر اساس تحلیل ۴۶ مقاله منتخب از چهار رکن دانش موجود به شرح زیر می‌باشد:

۱. شکاف‌های دانشی رکن ناهمگونی منابع: در اکثر پژوهش‌های دیدگاه منبع محور، فرض دسترسی کامل به اطلاعات میان رقبا وجود دارد (تقارن اطلاعات) و در آنها به نوع رقابتی که سازمان‌ها برای به‌دست آوردن منابع مورد نیازشان دارند، اشاره‌ای نشده است، لذا فرض مهم عدم تقارن اطلاعات میان کنشگران نادیده انگاشته شده است. از طرفی هر چند در دیدگاه منبع محوره بررسی عوامل موثر بر منابع پرداخته شده است، اما تاثیر نهادها و عوامل نهادی بر روی مدیریت منابع کمتر مد نظر قرار گرفته شده است.

۲. شکاف‌های دانشی رکن محدودیت‌های بعد از رقابت: اگر چه در دیدگاه منبع محور به شناسایی، ارزیابی و بهره‌برداری منابع تاکید شده است، اما به نقش هر یک از سطوح فردی، گروهی، سازمانی و شبکه‌ای در این فرآیندها کمتر پرداخته شده است. همچنین علیرغم اینکه در این دیدگاه طبقه‌بندی منابع مورد تاکید قرار گرفته شده است، ولیکن طبقه‌بندی منابع با توجه به نوع منابع (عمومی و تخصصی) و جایگاه هر یک از آنها در مدل کسب‌وکار سازمان مغفول واقع شده است.

۳. شکاف‌های دانشی رکن تحرک‌ناپذیری کامل منابع: علیرغم اینکه در دیدگاه منبع محور به دسترسی و کنترل منابع کلیدی توسط سازمان‌ها تاکید شده است، ولی فرآیند تجمیع و توسعه منابع کلیدی کمتر مورد توجه قرار گرفته شده است. در ضمن اگرچه در دیدگاه منبع محور بر پویایی‌های سازمانی تاکید شده است، ولیکن از نظر اینکه سازمان دارای چه نوع سیستمی است (باز یا بسته) و نحوه تعامل آن با محیط چگونه است، کمتر مورد پژوهش قرار گرفته شده است.

۴. شکاف‌های دانشی رکن محدودیت‌های قبل از رقابت: با وجود اینکه در این دیدگاه به بهره‌برداری صحیح از منابع تاکید فراوانی شده است، ولی به تبعات بهره‌برداری غیراصولی از منابع که منجر به ایجاد خروجی‌های نامتناسب با طبیعت می‌شوند کمتر پرداخته شده است. همچنین علیرغم اینکه در دیدگاه منبع محور بر روی تبدیل منابع سازمان به منابع ارزشمند تاکید گردیده است، اما نحوه تبدیل منابع با ارزش کمتر به منابع ارزشمند به ویژه با استفاده از رویکرد بریکولاژ کمتر پرداخته شده است.

جدول ۵. شکاف‌های دانشی در ارکان مختلف دانش موجود

شکاف دانشی	رکن
عدم توجه به نامتقارن بودن اطلاعات (G1)	ناهمگونی منابع
عدم توجه به تاثیر عوامل نهادی (G2)	
عدم توجه به نقش سطوح سازمانی و شبکه‌ای (G3)	محدودیت‌های بعد از رقابت
عدم توجه به جایگاه انواع منابع در مدل کسب و کار (G4)	
عدم توجه به فرآیند توسعه منابع کلیدی (G5)	تحرک‌ناپذیری
عدم توجه به فرآیند تعاملی سازمان با محیط (G6)	کامل منابع
عدم توجه به تبعات بهره‌برداری غیراصولی از منابع (G7)	محدودیت‌های
عدم توجه به رویکرد بریکولاژ (G8)	قبل از رقابت

۴-۴ جریان‌های پژوهشی آینده

برای تدوین جریان‌های پژوهشی آینده از نوع‌شناسی کارآفرینی استیونسون و جاریلو استفاده شده است. به زعم آنها مطالعات حوزه کارآفرینی را می‌توان از سه بُعد چابکی، چرایی و چگونگی مورد تحلیل انتقادی قرار داد (Stevenson & Jarillo, 1990):

- **چابکی:** تبیین کننده اثرات اقدام کارآفرینانه است که مد نظر اقتصاددانان است (بعد خلق ارزش جدید).
- **چرایی:** تبیین کننده علل اقدام کارآفرینانه است که مد نظر روان‌شناسان و جامعه‌شناسان است (بعد خالق ارزش جدید شامل پیشینه، ارزش‌ها، انگیزه‌ها و ...).
- **چگونگی:** تبیین کننده چگونگی اقدام کارآفرینانه است که مد نظر اندیشمندان مدیریت است (بعد فرآیند خلق ارزش جدید).

به عبارتی دیگر، کنش کارآفرینانه را می‌توان این‌گونه تبیین کرد: نتیجه اقدامات کارآفرینانه چیست؟ چرا اقدامات کارآفرینانه صورت می‌گیرد؟ اقدامات کارآفرینانه چگونه انجام می‌شود؟

جدول ۶. تحلیل انتقادی منظر ناهمگونی منابع

جمع‌بندی پژوهش‌های پیشین	بُعد
به وجود آوردن مزیت رقابتی پایدار با منابع ارزشمند، کمیاب، تقلیدناپذیر و جانشین‌ناپذیر	چابکی
ایجاد رانت‌های انحصاری، ریکاردویی و شومپتری با دستیابی به منابع ناهمگن	چرایی
تفسیر اطلاعات، ترکیب منابع و ارائه خروجی‌های ناهمگون (ذهنیت‌گرایی دانش و انتظارات)	چگونگی

جدول ۷. تحلیل انتقادی منظر محدودیت‌های بعد از رقابت

بُعد	جمع‌بندی پژوهش‌های پیشین
چیستی	تشخیص و کشف فرصت‌های کارآفرینانه، فناورانه و بازار توسط کارآفرینی استراتژیک
چرایی	حفظ و تثبیت رانت‌های انحصاری، ریکاردویی و شومپیتری به دست آمده با منابع ناهمگن
چگونگی	هوشیاری کارآفرین، کنش جمعی خلاق، خلق و ترکیب منابع جدید و ارائه خروجی‌های ناهمگون

جدول ۸. تحلیل انتقادی منظر تحرک‌ناپذیری کامل منابع

بُعد	جمع‌بندی پژوهش‌های پیشین
چیستی	حصول اطمینان از پایداری منابع با برخورداری از منابع استراتژیک
چرایی	منحصر به فرد ماندن رانت‌های انحصاری، ریکاردویی و شومپیتری برای سازمان
چگونگی	طراحی، تولید و توسعه درون سازمانی منابع کلیدی بر اساس مهارت‌ها و تجربیات سازمان

جدول ۹. تحلیل انتقادی منظر محدودیت‌های قبل از رقابت

بُعد	جمع‌بندی پژوهش‌های پیشین
چیستی	کاهش هزینه‌های مبادله در راستای به دست آوردن منابع ناهمگون
چرایی	جلوگیری از دست رفتن رانت‌های انحصاری، ریکاردویی و شومپیتری به واسطه هزینه‌های تحمیل شده به سازمان
چگونگی	حقوق مالکیت و بریکولاژ

با استفاده از جمع‌بندی نهایی تحلیل انتقادی چهار رکن ناهمگونی منابع، محدودیت‌های بعد از رقابت، تحرک‌ناپذیری کامل منابع و محدودیت‌های قبل از رقابت، می‌توان جریان‌های پژوهشی قابل توسعه آتی را به شرح زیر بیان نمود:

- بررسی تاثیر نامتقارن بودن اطلاعات در فرآیند جستجو، شناسایی، ارزیابی و بهره‌برداری از منابع میان رقبا.
- بررسی تاثیر عوامل نهادی بر روی تصمیم‌های سازمان در خصوص نحوه تخصیص و انتخاب منابع مد نظر سازمان.
- بررسی تاثیر سطوح سازمانی و شبکه‌ای در فرآیند شناسایی، ارزیابی و بهره‌برداری منابع.
- بررسی طبقه‌بندی انواع منابع عمومی و تخصصی و جایگاه هر یک از آنها در مدل کسب و کار سازمان.
- بررسی فرآیند تجمیع و توسعه منابع کلیدی با توجه به زمینه یا بافت (محیط) در راستای کسب مزیت رقابتی.
- بررسی فرآیند تعاملی سازمان با محیط خود به منظور غلبه بر محدودیت‌های کمیابی منابع و شناسایی منابع استراتژیک.
- بررسی تاثیر تبعات بهره‌برداری غیراصولی از منابع در راستای ایجاد خروجی‌های نامتناسب و ناسازگار با طبیعت.
- بررسی استفاده از رویکرد بریکولاژ در راستای تبدیل منابع با ارزش کمتر به منابع ارزشمند.
- نحوه دستیابی به منابع ناهمگن به منظور ایجاد و حفظ رانت‌های انحصاری، ریکاردویی و شومپیتری.
- کاهش هزینه‌های مبادله و انتقال منابع کلیدی با سود جستن از حقوق مالکیت و رویکرد بریکولاژ به منظور جلوگیری از دست رفتن رانت‌های پیش رو.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

بررسی پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه دیدگاه منبع محور نشان می‌دهد به علت عدم توجه کافی به فرصت‌ها یا قلب فرآیند کارآفرینی در بسیاری از مطالعات این حوزه، فرصت‌های کارآفرینانه در دیدگاه منبع محوره طور منسجمی واکاوی و تبیین نشده

است، لذا در این پژوهش با انجام مرور سیستماتیک دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه در بازه سال‌های ۱۹۸۴ لغایت ۲۰۲۲ میلادی تلاش گردید با رویکردی نوآورانه نقشه دانش این موضوع پژوهشی تدوین گردد تا درک مناسبی از عمق پژوهش‌های انجام شده و همچنین تعیین مسیر تحقیقات آینده آن حاصل گردد. در پژوهش حاضر، نقشه دانش دیدگاه منبع محور از منظر فرصت‌های کارآفرینانه بر اساس چهار رکن ناهمگونی منابع، محدودیت‌های بعد از رقابت، تحرک‌ناپذیری کامل منابع و محدودیت‌های قبل از رقابت ترسیم گردید. مهمترین آموزه‌های حاصل از بررسی موشکافانه این چهار رکن برای کارآفرینان عبارتند از:

- ناهمگونی منابع: کسب و کارهای کارآفرین برای بهره‌برداری حداکثری از فرصت‌های کارآفرینانه نیازمند منابع ناهمگون هستند و باید بکوشند ترکیب متنوعی از منابع از جمله برند، فناوری، طراحی، تامین، تولید، توزیع و خدمات، قراردادهای تجاری، فرآیندهای سازمانی، ثبت اختراع، مجوزها و مالکیت فکری را در زمان مناسب در اختیار بگیرند.
- محدودیت‌های بعد از رقابت: بنگاه‌های کارآفرین پس از کسب منابع مورد نیاز برای بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه باید به دنبال حفظ و تثبیت منابع کلیدی خود باشند. از مهمترین رویکردهای کسب و کارهای کارآفرین در این زمینه می‌توان به استراتژی‌های ادغام و اکتساب و همچنین استراتژی‌های تنوع و تمایز اشاره نمود.
- تحرک‌ناپذیری کامل منابع: سازمان‌های کارآفرین برای دستیابی به مزیت رقابتی پایدار نیازمند منابع ناهمگن و تا اندازه‌ای تحرک‌ناپذیر هستند. منابع سازمان باید بر مبنای یادگیری سریع، سرمایه‌گذاری استراتژیک و فعالیت‌های خلاقانه و نوآورانه باشد تا منابع سازمان دارای ثبات و پایداری شوند.
- محدودیت‌های قبل از رقابت: کسب و کارهای کارآفرین قبل از هرگونه اقدام برای کسب منابع جدید باید به جستجوی منابع مشغول شوند. جستجوی منابع در محیط‌های رقابتی منجر به کسب انواع یادگیری شده و سازمان‌های کارآفرین بر این اساس می‌توانند منابع مورد نیاز را برای بهره‌برداری موثرتر از فرصت‌های جدید به دست آورند.

همچنین بر اساس تحلیل شکاف دانش، هشت شکاف نظری برای چهار رکن دانش موجود تعیین گردید. مهمترین آموزه‌های حاصل از بررسی دقیق این شکاف‌های دانش عبارتند از:

- عدم توجه به نامتقارن بودن اطلاعات (G1): با توجه به نادیده انگاشتن عدم تقارن اطلاعات میان کنشگران و فرض دسترسی کامل به اطلاعات میان رقبا (تقارن اطلاعات) در فرآیند کسب منابع و بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه، بررسی ابعاد مختلف عدم تقارن اطلاعاتی در این زمینه بسیار حائز اهمیت است.
- عدم توجه به تاثیر عوامل نهادی (G2): با توجه اینکه موضوع نهادها و عوامل نهادی کمتر بر روی مدیریت منابع مدنظر قرار گرفته است، بررسی تاثیر نهادها و عوامل نهادی در فرآیند کسب منابع و بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه، امری بسیار ارزشمند و حیاتی است.
- عدم توجه به نقش سطوح سازمانی و شبکه‌ای (G3): از آنجایی که نقش سطوح فردی، گروهی، سازمانی و شبکه‌ای در شناسایی، ارزیابی و بهره‌برداری منابع کمتر مورد توجه قرار گرفته است، بررسی تاثیر سطوح سازمانی و شبکه‌ای در این زمینه امری بسیار ضروری است.
- عدم توجه به جایگاه انواع منابع در مدل کسب و کار (G4): از آنجایی که طبقه‌بندی انواع منابع و تعیین جایگاه هر یک از آنها در مدل کسب و کار سازمان‌ها مغفول واقع شده است، بررسی تعیین جایگاه انواع منابع در مدل کسب و کار امری الزامی است.

- عدم توجه به فرآیند توسعه منابع کلیدی (G5): با توجه به اینکه فرآیند تجمیع و توسعه منابع کلیدی کمتر مورد توجه قرار گرفته است، بررسی فرآیند توسعه منابع کلیدی و راهبردی در زمینه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه امری حیاتی است.
  - عدم توجه به فرآیند تعاملی سازمان با محیط (G6): با توجه به اینکه نحوه تعامل سازمان‌ها با محیط کمتر مورد پژوهش قرار گرفته است، بررسی فرآیند تعامل و سازگاری سازمان با محیط پیرامون در زمینه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه امری بسیار کلیدی است.
  - عدم توجه به تبعات بهره‌برداری غیراصولی از منابع (G7): با توجه به اینکه به موضوع تبعات بهره‌برداری غیراصولی از منابع که منجر به ایجاد خروجی‌های نامتناسب با طبیعت می‌شوند کمتر پرداخته شده است، بررسی ابعاد مختلف استفاده غیراصولی از منابع در این زمینه بسیار حائز اهمیت است.
  - عدم توجه به رویکرد بریکولاژ (G8): با توجه به اینکه نحوه تبدیل منابع با ارزش کمتر به منابع ارزشمند با استفاده از رویکرد بریکولاژ کمتر مورد عنایت قرار گرفته است، بررسی فرآیند توسعه رویکرد بریکولاژ در زمینه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه امری بسیار ضروری است.
- در نهایت با استفاده از جمع‌بندی نهایی چهار رکن ناهمگونی منابع، محدودیت‌های بعد از رقابت، تحرک‌ناپذیری کامل منابع و محدودیت‌های قبل از رقابت بر اساس تحلیل انتقادی حاصل از نوع‌شناسی کارآفرینی (ابعاد چستی، چرایی و چگونگی کارآفرینی)، جریان‌های پژوهشی قابل توسعه آینده نیز مشخص گردید که برخی از مهمترین آنها عبارتند از:
- فرآیند توسعه رویکرد هوشیاری کارآفرینانه برای غلبه بر چالش نامتقارن بودن اطلاعات در جذب منابع مورد نیاز سازمان.
  - فرآیند توسعه رویکرد بریکولاژ کارآفرینانه در راستای تبدیل منابع با ارزش کمتر به منابع ارزشمند سازمانی.
  - فرآیند توسعه دسترسی به منابع ناهمگن متنوع به منظور ایجاد و حفظ رانت‌های انحصاری، ریکاردویی و شومپیتری.
  - فرآیند توسعه کارآفرینی استراتژیک برای بهره‌مندی به موقع از پنجره فرصت‌های کارآفرینانه، فناورانه و بازار.
  - فرآیند توسعه حقوق مالکیت به منظور جلوگیری از دست رفتن رانت‌های پیش رو.

References

- Akbari, M., Delbari-Ragheb, F., Zulfiqari, A., Kalanki, A., Razi, S. (2015). Designing Knowledge Map of Entrepreneurship in Iran based on Iran's Persian Scientific Researches, *Organizational Culture Management Quarterly*, 13(4), 1091-1112. DOI: 10.22059/JOMC.2016.55429 [In Persian].
- Alvarez, S. A., & Busenitz, L. W. (2001). The entrepreneurship of resource-based theory, *Journal of management*, 27(6), 755-775. DOI: 10.1177/014920630102700609.
- Ambinari, N. A., & Kholid, M. N. (2022). The Determinants of Micro and Small Enterprises Performance: An Empirical Study of Millennial and Centennial Entrepreneurs. *Jurnal Minds: Manajemen Ide dan Inspirasi*, 9(1), 143-158. DOI: 10.24252/minds.v9i1.27597.

- Amit, R., & Schoemaker, P. J. (1993). Strategic assets and organizational rent. *Strategic management journal*, 14(1), 33-46. DOI: 10.1002/smj.4250140105.
- Baker, T., & Nelson, R. E. (2005). Creating something from nothing: Resource construction through entrepreneurial bricolage. *Administrative science quarterly*, 50(3), 329-366. DOI: 10.2189/asqu.2005.50.3.329.
- Barney, J. B., Ketchen, D. J., & Wright, M. (2011). The future of resource-based theory: revitalization or decline? *Journal of management*, 37(5), 1299-1315. DOI: 10.1177/0149206310391805.
- Barney, J. B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of management*, 17(1), 99-120. DOI: 10.1177/014920639101700108.
- Barney, J. B. (1986 a). Strategic factor markets: Expectations, luck, and business strategy. *Management science*, 32(10), 1231-1241. DOI: 10.1287/mnsc.32.10.1231.
- Barney, J. B. (1986 b). Organizational culture: can it be a source of sustained competitive advantage? *Academy of management review*, 11(3), 656-665. DOI: 10.5465/amr.1986.4306261.
- Baron, R. A. (2004). The cognitive perspective: a valuable tool for answering entrepreneurship's basic "why" questions. *Journal of business venturing*, 19(2), 221-239. DOI: 10.1016/S0883-9026(03)00008-9.
- Bhawe, N., Rawhouser, H., & Pollack, J. M. (2016). Horse and cart: The role of resource acquisition order in new ventures. *Journal of business venturing insights*, 6(C), 7-13. DOI: 10.1016/j.jbvi.2016.06.001.
- Castanias, R. P., & Helfat, C. E. (1991). Managerial resources and rents. *Journal of management*, 17(1), 155-171. DOI: 10.1177/014920639101700110.
- Conner, K. R. (1991). A historical comparison of resource-based theory and five schools of thought within industrial organization economics: do we have a new theory of the firm? *Journal of management*, 17(1), 121-154. DOI: 10.1177/014920639101700109.
- Dierickx, I., & Cool, K. (1989). Asset stock accumulation and sustainability of competitive advantage. *Management science*, 35(12), 1504-1511. DOI: 10.1287/mnsc.35.12.1504.
- Fiol, C. M. (1991). Managing culture as a competitive resource: An identity-based view of sustainable competitive advantage. *Journal of management*, 17(1), 191-211. DOI: 10.1177/014920639101700112.
- Foss, K., & Foss, N. J. (2005). Resources and transaction costs: how property rights economics furthers the resource-based view. *Strategic management journal*, 26(6), 541-553. DOI: 10.1002/smj.465.
- Foss, N. J., Klein, P. G., Kor, Y. Y., & Mahoney, J. T. (2008). Entrepreneurship, subjectivism, and the resource-based view: toward a new synthesis. *Strategic entrepreneurship journal*, 2(1), 73-94. DOI: 10.1002/sej.41.
- Foss, N. J., Lyngsie, J., & Zahra, S. A. (2013). The role of external knowledge sources and organizational design in the process of opportunity exploitation. *Strategic Management Journal*, 34(12), 1453-1471. DOI: 10.1002/smj.2135.
- Gibson, C. B., Gibson, S. C., & Webster, Q. (2021). Expanding our resources: Including community in the resource-based view of the firm. *Journal of Management*, 47(7), 1878-1898. DOI: 10.1177/0149206320987289.
- Grant, R. M. (1991). The resource-based theory of competitive advantage: implications for strategy formulation. *California management review*, 33(3), 114-135. DOI: 10.2307/41166664.
- Grant, R. M. (1996). Toward a knowledge-based theory of the firm. *Strategic management journal*, 17(S2), 109-122. DOI: 10.1002/smj.4250171110.

- Harrison, J. S., Hitt, M. A., Hoskisson, R. E., & Ireland, R. D. (1991). Synergies and post-acquisition performance: Differences versus similarities in resource allocations. *Journal of management*, 17(1), 173-190. DOI: 10.1177/014920639101700111.
- Hitt, M. A., Ireland, R. D., Camp, S. M., & Sexton, D. L. (2001). Strategic entrepreneurship: Entrepreneurial strategies for wealth creation. *Strategic management journal*, 22(6-7), 479-491. DOI: 10.1002/smj.196.
- Hitt, M. A., Ireland, R. D., Sirmon, D. G., & Trahms, C. A. (2011). Strategic entrepreneurship: creating value for individuals, organizations, and society. *Academy of management perspectives*, 25(2), 57-75. DOI: 10.5465/amp.25.2.57.
- Ireland, R. D., & Webb, J. W. (2007). Strategic entrepreneurship: Creating competitive advantage through streams of innovation. *Business horizons*, 50(1), 49-59. DOI: 10.1016/j.bushor.2006.06.002.
- Ireland, R. D., Hitt, M. A., & Sirmon, D. G. (2003). A model of strategic entrepreneurship: The construct and its dimensions. *Journal of management*, 29(6), 963-989. DOI: 10.1016/S0149-2063(03)00086-2.
- Keh, H. T., Foo, M. D., & Lim, B. C. (2002). Opportunity evaluation under risky conditions: The cognitive processes of entrepreneurs. *Entrepreneurship theory and practice*, 27(2), 125-148. DOI: 10.1111/1540-8520.00003.
- Kellermanns, F., Walter, J., Crook, T. R., Kemmerer, B., & Narayanan, V. (2016). The resource-based view in entrepreneurship: A content-analytical comparison of researchers' and entrepreneurs' views. *Journal of small business management*, 54(1), 26-48. DOI: 10.1111/jsbm.12126.
- Klein, P. G. (2008). Opportunity discovery, entrepreneurial action, and economic organization. *Strategic entrepreneurship journal*, 2(3), 175-190. DOI: 10.1002/sej.50.
- Kor, Y. Y., Mahoney, J. T., & Michael, S. C. (2007). Resources, capabilities and entrepreneurial perceptions. *Journal of management studies*, 44(7), 1187-1212. DOI: 10.1111/j.1467-6486.2007.00727. X.
- Kogut, B., & Zander, U. (1992). Knowledge of the firm, combinative capabilities, and the replication of technology. *Organization science*, 3(3), 383-397. DOI: 10.1287/orsc.3.3.383.
- Kraaijenbrink, J., Spender, J. C., & Groen, A. J. (2010). The resource-based view: a review and assessment of its critiques. *Journal of management*, 36(1), 349-372. DOI: 10.1177/0149206309350775.
- Kuo, S. Y., Lin, P. C., & Lu, C. S. (2017). The effects of dynamic capabilities, service capabilities, competitive advantage, and organizational performance in container shipping. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 95(C), 356-371. DOI: 10.1016/j.tra.2016.11.015.
- Lichtenstein, B. M. B., & Brush, C. G. (2001). How do "resource bundles" develop and change in new ventures? A dynamic model and longitudinal exploration. *Entrepreneurship theory and practice*, 25(3), 37-58. DOI: 10.1177/104225870102500303.
- Lavie, D. (2012). The case for a process theory of resource accumulation and deployment. *Strategic organization*, 10(3), 316-323. DOI: 10.1177/1476127012452822.
- Mahoney, J. T., & Pandian, J. R. (1992). The resource-based view within the conversation of strategic management. *Strategic management journal*, 13(5), 363-380. DOI: 10.1002/smj.4250130505.
- Mohabattalab, A., Rezvani, M. (2018). Modeling the Effect of Entrepreneurial Marketing on the Value of Customers-Oriented Brand in Dairy Industries (Case Study: Kaleh Brand), *Journal of Modern Marketing Research*, (29), 123-138. DOI: 10.22108/NMRJ.2018.109004.1567 [In Persian].
- Noori, F., Delangizan, S., Rezaee, B. (2021). The employment effect of technology transfers methods: A systematic review, *Journal of entrepreneurship development*, 14(2), 341-360. DOI: 10.22059/JED.2021.312036.653485 [In Persian].

- Oliver, C. (1997). Sustainable competitive advantage: Combining institutional and resource-based views. *Strategic management journal*, 697-713. DOI: 10.1002/(SICI)1097-0266(199710)18:9<697: AID-SMJ909>3.0.CO;2-C.
- Otola, I. (2020). An Insight into the Key Resources in Business Models. What We Can Learn from High-Growth Enterprises. *Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges*, 18799-18810.
- Ozgen, E., & Baron, R. A. (2007). Social sources of information in opportunity recognition: Effects of mentors, industry networks, and professional forums. *Journal of business venturing*, 22(2), 174-192. DOI: 10.1016/j.jbusvent.2005.12.001.
- Pacheco-De-Almeida, G., Henderson, J. E., & Cool, K. O. (2008). Resolving the commitment versus flexibility trade-off: the role of resource accumulation lags. *Academy of management journal*, 51(3), 517-536. DOI: 10.5465/amj.2008.32626001.
- Peteraf, M. A. (1993). The cornerstones of competitive advantage: a resource-based view. *Strategic management journal*, 14(3), 179-191. DOI: 10.1002/smj.4250140303.
- Peteraf, M. A., & Barney, J. B. (2003). Unraveling the resource-based tangle. *Managerial and decision economics*, 24(4), 309-323. DOI: 10.1002/mde.1126.
- Priem, R. L., & Butler, J. E. (2001). Is the resource-based "view" a useful perspective for strategic management research? *Academy of management review*, 26(1), 22-40. DOI:10.5465/amr.2001.4011928.
- Rastegar, A., & Biranvand, A. (2019). Developing a Predictive Model for Identifying Entrepreneurial Opportunities Given the Role of ICT Literacy. *Rahyaf Science, Technology and Innovation Policy Research Quarterly*, 29(74), 65-76. DOI: 10.22034/RAHYAFT.2019.13767 [In Persian].
- Saranga, H., George, R., Beine, J., & Arnold, U. (2018). Resource configurations, product development capability, and competitive advantage: An empirical analysis of their evolution. *Journal of Business Research*, 85(C), 32-50. DOI: 10.1016/j.jbusres.2017.11.045.
- Seppanen, M., & Makinen, S. (2007). Towards a classification of resources for the business model concept. *International journal of management concepts and philosophy*, 2(4), 389-404. DOI: 10.1504/IJMCP.2007.015133.
- Shane, S. (2000). Prior knowledge and the discovery of entrepreneurial opportunities. *Organization science*, 11(4), 448-469. DOI: 10.1287/orsc.11.4.448.14602.
- Sohaili, F., Shabani, A., Khase, A. (2016). Intellectual Structure of Knowledge in Information Behavior: A Co-Word Analysis, *Human and Information Interaction Quarterly*, 2(4), 21-36. DOI: 20.1001.1.24237418.1394.2.4.3.6 [In Persian].
- Soltanifar, E., Ansari, M., Aghazadeh, H. (2019). Mapping opportunity recognition among foreign SMEs in Iran: The case of France, Germany, China and Turkey, *Journal of International Business Administration*, 1 (1), 115-136. DOI: 10.22034/JIBA.2019.8814 [In Persian].
- Stevenson, H. H., & Jarillo, J. C. (1990). A paradigm of entrepreneurship: Entrepreneurial management. *Strategic Management Journal*, 11(5), 17-27. DOI: 10.1007/978-3-540-48543-8_7.
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic management journal*, 18(7), 509-533. DOI: 10.1002/(SICI)1097-0266(199708)18:7<509: AID-SMJ882>3.0.CO;2-Z.
- Wernerfelt, B. (1984). A resource-based view of the firm. *Strategic management journal*, 5(2), 171-180. DOI: 10.1002/smj.4250050207.
- Uman, L. S. (2011). Systematic reviews and meta-analyses. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 20(1), 57-59. DOI: PMC3024725.

- Wood, M. S., & McKelvie, A. (2015). Opportunity evaluation as future focused cognition: Identifying conceptual themes and empirical trends. *International journal of management reviews*, 17(2), 256-277. DOI: 10.1111/ijmr.12053.
- Wood, M. S., & Williams, D. W. (2014). Opportunity evaluation as rule-based decision making. *Journal of management studies*, 51(4), 573-602. DOI: 10.1111/joms.12018.
- Zahedi, M., Darabi, M., Farsi, M. (2020). Presenting a Model for the Formation and Representation of a Knowledge Map of a Research Unit under Critical Conditions Skills and expertise recognition approach, *Two quarterly crisis management journals*, 9(2), 57-67. DOI: 20.1001.1.23453915.1399.9.2.5.0 [In Persian].
- Zivdar, M. (2020). Entrepreneurial Opportunities: Models and Approaches, Assumptions and Viewpoints, *Science and Technology Policy*, 9(4(29)), 47-54. DOI: 20.1001.1.24767220.1398.09.4.4.4 [In Persian].
- Zott, C., & Huy, Q. N. (2007). How entrepreneurs use symbolic management to acquire resources. *Administrative science quarterly*, 52(1), 70-105. DOI:10.2189/asqu.52.1.70